

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
29 серпня 2025 року,
протокол № 1.

Ректор університету, голова вченої ради,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

29 серпня 2025 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«НАУКОВІ КОМУНІКАЦІЇ ІНОЗЕМНОЮ ТА
УКРАЇНСЬКОЮ МОВАМИ»

для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок галузі знань D Бізнес, адміністрування та право

м. Хмельницький
2025

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри мовознавства,
кандидатка філологічних наук, доцентка
26 серпня 2025 року

_____ Ольга ПОДОЛЯНЧУК

Доцентка кафедри мовознавства,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
26 серпня 2025 року

_____ Ольга ПАВЛИК

Завідувачка кафедри мовознавства,
докторка пед.наук, професорка
26 серпня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри кафедри мовознавства
26 серпня 2025 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри мовознавства,
докторка пед.наук, професорка
26 серпня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
27 серпня 2025 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
27 серпня 2025 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
27 серпня 2025 року

_____ Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 3
3. Програма навчальної дисципліни	– 4
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 11
4.1. Аудиторні заняття	– 11
4.2. Самостійна робота	– 11
5. Методи навчання та контролю	– 12
6. Схема нарахування балів	– 12
7. Рекомендована література	– 13
7.1. Основна література	– 13
7.2. Допоміжні література	14
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 17

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	–	D Бізнес, адміністрування та право
2. Код і назва спеціальності	–	D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
3. Спеціалізація	–	немає
4. Назва дисципліни	–	Наукові комунікації іноземною та українською мовами
5. Тип дисципліни	–	Обов'язкова
6. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	третій
7. Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	доктор філософії
8. Обсяг вивчення дисципліни:		
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	5 / 150
9. Форма семестрового контролю	–	залік, екзамен
10. Місце дисципліни в логічній схемі:		
1) попередні дисципліни	-	
2) супутні дисципліни		ОК 4. Управління науковими проектами ОК 7. Академічна доброчесність та захист права інтелектуальної власності
3) наступні дисципліни		ОК 6. Методологія наукової та педагогічної діяльності; ВК 14 Методологія викладання фінансових дисциплін; ВК 18 Методика роботи з науковою інформацією; ВК 20 Теорія аргументації»
14. Мова вивчення дисципліни		українська, англійська, або німецька.

2. Заплановані результати навчання**Загальні компетентності:**

ЗК 03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні компетентності:

СК 03. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати та ефективно використовувати наукову літературу за напрямом досліджень.

Програмні результати навчання:

ПР 08. Вміти виконувати оригінальні дослідження в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та міждисциплінарних напрямках, та кваліфіковано відображати їх результати у наукових публікаціях.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Наукова комунікація як складова наукової діяльності

Тема 1.1. Мовна особистість науковця-дослідника в соціокультурній парадигмі XXI ст

Наука як феномен культури, пріоритети початку третього тисячоліття. Цінності наукової діяльності. Культурологічний, антропоцентричний підходи до науково-дослідницької діяльності. Мова професійної діяльності людини.

Про функціонування державної мови в науковій сфері. Мовна особистість науковця. Вимоги до особистості науковця: наукова послідовність, інтелектуальна незалежність, наукова одержимість, наполегливість, нестандартність мислення, антипатія до догматизму і суб'єктивізму, наукова скромність, наукова коректність, стриманість, терпимість, комунікабельність, критично-рефлексивний стиль наукового мислення, наукова дисципліна, наукова толерантність.

Основні соціальні фактори впливу на формування української мовної особистості науковця. Вияв рівнів мовної культури науковця (рівня мовної правильності, інтеріоризації, насиченості мовою, адекватного вибору, володіння фаховою метамовою (за класифікацією Л.І. Мацько).

Мовно-фахові компетенції молодого дослідника. Мовно-комунікативна компетенція молодого дослідника як сукупність особистісних властивостей, мовних знань і вмінь, рис мовця, що складають прагматикон, комунікативних потреб, настанов, професійно-комунікативних умінь особистості спілкуватися в типових умовах професійної діяльності. Мовні здібності, мовне чуття, мовний смак. Мовно-термінологічна компетенція.

Дослідницька компетенція як сукупність умінь виконувати пошукове, наукове, експериментальне дослідження. Складові дослідницької компетенції: Мовно-інформаційна компетенція дослідника. Словники, довідникові матеріали, бібліотека фахової літератури – невід'ємна складова професійного кола майбутнього дослідника. Робота з інформаційно-пошуковими системами і каталогами бібліотек. Продуктивність сприйняття, осмислення інформації. Лексикографічна компетенція як сукупність загальних і спеціальних теоретичних знань, умінь і навичок роботи зі словниково-довідковими виданнями з науково-дослідною метою. Електронна енциклопедична і словникова література. Інтегрована лексикографічна система “Словники України” українського мовно-інформаційного фонду.

Тема 1.2. Науковий стиль української мови: загальна характеристика і специфічні риси

Мета, завдання, сфера використання, основні функції наукового стилю. Підстилі наукового стилю. Традиційна класифікація підстилів і їх жанрові різновиди. Власне науковий підстиль і його жанри: наукова стаття, наукова монографія, кваліфікаційна (дисертаційна) робота. Навчально-науковий підстиль і його жанри: лекції, навчально-методичні видання (підручники, посібники, навчально-методичні збірники, конспекти, хрестоматії тощо). Науково-популярний підстиль і його жанри. Науково-діловий підстиль і його жанри: технічна документація (контракти та інструкції для підприємств, резюме, повідомлення про дослідження, інструкція, науковий звіт, аналітична записка, службовий лист, устав, положення). Науково-

інформативний підстиль і його жанри: реферат, реферативний огляд, анотація, патентний опис. Науково-довідковий підстиль і його жанри: словники, довідники, каталоги. Термінологічний словник. Наукова замітка, наукова рецензія, відгук. Науковий огляд, науковий портрет, наукова біографія та ін.

Традиційні стильові ознаки наукової мови (абстрагованість, інформаційна насиченість, ясність і об'єктивність викладу, конкретність, логічна послідовність, монологічний характер викладу, діалогічність, лінійність, точність і однозначність, лаконічність, доказовість, переконливість, аналіз, синтез, аргументованість, нейтральність, безособовість та ін.). Образність та експресивність у науковому стилі.

Жанри усного наукового мовлення: діалогічні (дискусія, дебати, полеміка), монологічні (доповідь, лекція, повідомлення, звіт).

Комунікативні цілі і завдання усного наукового мовлення: повідомлення, переконання, схвалення, обговорення, пояснення.

Тема 1.3. З історії становлення і розвитку наукового стилю української мови

Розширення сфери діяльності людей як умова виникнення наукового стилю. Елементи наукового стилю української мови в давній книжній українській мові. Наукові твори Київської Русі. Збагачення тематики наукових творів з філософії, риторики, історичної мемуаристики в кінці XVI – на початку XVIII ст. Розширення жанрового спектру (трактати, описи дослідів, огляди з певної галузі науки, літописи, хроніки та ін.). Наукові твори Острозької, Києво-Могилянської академії. Особливості українського наукового тексту кінця XIX – початку XX ст.: полемічність, діалогічність, образність, комунікативно-прагматичні складові наукового викладу. Діяльність Наукового товариства імені Тараса Шевченка: формування української наукової термінології. Мовна особистість ученого певної історичної епохи. Духовна енергія, життєстійкість, талановитість самобутньої натури, установка на діалогове начало. Новий стиль наукового мовлення у праці “Із секретів поетичної творчості” І.Франка. Домінант наукової творчості у мовознавчих студіях О.Потебні, М.Драгоманова. «Десять заповідань простого писання і редагування» І.Огієнка. «Уваги до сучасної української літературної мови» О.Курило. Діяльність Термінологічної комісії при Українській академії наук. Вироблення української спеціальної термінології в Інституті української наукової мови.

Розвиток української наукової мови на сучасному етапі. Українська наукова мова у працях мовознавців і термінологів К.Городенської, С.Єрмоленко, С.Караванського, Т.Кияка, О.Кочерги, М.Кратка, Л.Мацько, Н.Непийводи, В.Перхач, Л.Полюги, О.Пономаріва, Р.Рожанківського, О.Сербенської, Л.Симоненко та ін.

Роль і місце лексикографії в розвитку наукової української мови. Міжнародні та всеукраїнські наукові конференції з проблем української науково-технічної термінології.

Тема 1.4. Мовні особливості української наукової мови

Фонетико-інтонаційні особливості усної форми наукового стилю. Комунікативні властивості наукової мови (повна вимова звуків, переважно розповідна інтонація, уповільнений темп мовлення).

Лексика наукового стилю. Широке використання слів з абстрактним значенням, термінологічної лексики, запозичених слів. Уживання слів у прямому значенні. Відсутність розмовних просторічних слів, слів з емоційно-експресивним забарвленням. Наукова і технічна термінологія. Основні вимоги до термінів: точність, асоціативність, варіативність та ін. Особливості синонімії у термінології. Відмінність термінів від професіоналізмів і професійних жаргонізмів. Українські відповідники до запозичених термінів. Фразеологізована термінологія і кліше. Лексичні засоби наукового стилю (лексичний повтор, синонімічна заміна, анафора, протиставлення).

Словотворчі елементи в термінах: широке використання віддієслівних іменників, складних і складноскорочених слів.

Морфологія наукового стилю. Абстрагований характер викладу (іменники з абстрактним значенням, віддієслівні іменники, форма множини іменників з речовинним значенням та ін.). Перевага відносних прикметників. Аналітична форма вищого і найвищого ступенів порівняння якісних прикметників. Особливості уживання займенників у науковому стилі. Інформаційне навантаження особових дієслів, стійких дієслівно-іменникових сполук, дієслівних форм у наукових текстах. Функціональний діапазон сполучників і прийменників (видільні або обмежувальні частки, градаційні, приєднувальні, зіставні сполучники, обмежувально-видільні прийменники). Використання самостійних частин мови в ролі прийменників і сполучників.

Синтаксис наукового мовлення. Стилiстична функція різних видів простого і складного речення в науковому стилі. Активні конструкції речення. Пасивні конструкції на -но, -то на означення результативності. Особливості вживання складносурядних і складнопідрядних речень у науковому стилі. Форми передачі чужої мови (пряма, непряма мова, цитата) у науковому стилі. Текст або надфразна синтаксична єдність у науковому стилі. Синтаксичні особливості усної форми наукового стилю мовлення: спрощення синтаксису, використання елементів діалогу.

Типові порушення норм наукового стилю: порушення послідовності і логіки викладу, недоречне використання засобів інших стилів мовлення, мовленнєва надлишковість. Спеціальні графічні засоби: формули, таблиці, схеми, графіки, креслення.

Змістовий модуль 2

Культура писемного наукового мовлення

The culture of written scientific discourse

Kultur der schriftlichen wissenschaftlichen Sprache

Тема 2.1. Наукові тексти різних жанрів: властивості і структурно-сміслові компоненти / Scientific texts of various genres: properties and structural-semantic components / Wissenschaftliche Texte verschiedener Genres: Eigenschaften und Strukturmerkmale.

Науковий текст як комунікативний блок. Структурні елементи наукового тексту. Причиново-наслідкові зв'язки між компонентами. Функції структурних елементів наукового тексту (пояснення, обґрунтування, уточнення, доповнення, унаочнення та ін.). Аспекти розгляду наукового тексту: змістовий, структурний, прагматичний. Типи інформації: змістовно-фактуальна, змістовно-концептуальна, змістовно-підтекстова. Властивості наукового тексту: зв'язність (єдність теми, змісту, оцінки змісту, композиції, зв'язок речень, абзаців), цільність на рівні змісту, функції, форми, наявність меж тексту (початок і кінець), логічність. Різновиди наукових текстів: академічні, навчальні, енциклопедичні тексти. Власне наукові тексти: науково-теоретичні і науково-експериментальні. Принципи відбору наукових текстів: принципи змістовної насиченості, наукової інформативності, новизни, змістової закінченості, доступності, проблемності.

Тема 2.2. Композиція писемного наукового тексту / Composition of a written scientific text / Komposition der schriftlichen wissenschaftlichen Texte

Технологія аналізу наукового тексту. Поняття композиції в науковому тексті. Основні компоненти композиції. Поділ тексту на абзаци. Абзац як архітектонічна одиниця наукового тексту. Структурні, або композиційні види абзацу. Смістова закінченість абзацу. Класична форма абзацу: формулювання теми, її розробка, висновки. Єдність змісту і логічна послідовність викладу. Зв'язок речень в абзаці і в тексті. Типи зв'язку: ланцюгова і паралельна. Засоби зв'язку: лексичний повтор,

займенниковий повтор, синтаксичний повтор. Смісловий аналіз речення. Роль першого речення в абзаці. Інформативний центр речення. Розташування нової інформації.

Культура читання наукового тексту. Професійне читання наукового тексту. Інформаційно-пошукове, аналітико-критичне, творче читання наукового тексту. Види інформаційно-пошукового читання: *бібліографічне* (ознайомлення з бібліографічною інформацією, бібліографічний опис джерел, складання списку літератури), *переглядове*, (виділення тематичних слів), *ознайомлювальне, вивчальне*. Особливості аналітико-критичного читання (постановка питань, сортування матеріалу під певним кутом зору, коментарі до фрагментів тексту, рецензування тексту). Виховання читацької культури. Операції читання: сприйняття елементів друкованого тексту; декодування (розуміння), первинна мислительна обробка та інтерпретація вилученої інформації. Аудіювання наукового тексту. Способи аудіювання: зосереджене, уважне, неуважне. Види аудіювання: *не рефлексивне* (уміння уважно слухати), *рефлексивне* (активне втручання в мовлення співбесідника, створення сприятливих умов для спілкування).

Операційна обробка наукового тексту: поділ тексту на смислові частини, сортування смислових частин за їх значенням, групування їх за певними ознаками, виділення існуючих між ними залежностей); співвідношення вилученої інформації з існуючими знаннями; «згортання» інформації, зведення її до основних положень. Виписки, помітки в науковому тексті. Використання словників і довідкової літератури в роботі з науковим текстом.

Способи викладу в науковому тексті: опис, міркування, розповідь, повідомлення. Їх мета, структурні компоненти, мовні особливості. Наукові тексти-міркування і тексти-докази: семантико-стилістичне розмежування. Індуктивно-дедуктивний і дедуктивно-індуктивний виклад. Міркування-визначення, міркування-порівняння, міркування-доказ і міркування загального типу. Тези та їх види: прості, основні, складні, похідні, оригінальні. Структура тез: вступ (теза); основна частина; висновки.

Конспектування наукових джерел. Конспект як аналітико-синтетична переробка інформації вихідного тексту. Мета конспектування – вияв, систематизація, узагальнення найбільш цінної інформації. Види конспектування. Опорні слова для конспектування. Способи викладу матеріалу. Структурування обробленого матеріалу. Побудова логічних схем. Процес конспектування: сформованість сприйняття тексту, швидкість письма, скорочення слів. Конспектування кількох джерел. Власна оцінка оброблених джерел. Графічні засоби оформлення конспекту (використання кольору для виділення інформативних блоків у тексті). Редагування конспекту.

Анотування наукового джерела. Мета анотування. Об'єкти анотування: наукова стаття, монографія, дисертація, посібник та ін. Функції анотування: сигнальна, пошукова. Елементи анотації. Ключові слова для анотації. Види анотацій. Анотації за функціональним призначенням: довідкові, рекомендаційні. Основні аспекти змісту анотованих документів при складанні довідкової анотації. Маркери в анотації. Вимоги до анотування наукового джерела: внутрішньо логічна композиція, відбір відомостей, їх формулювання і розташування; мова анотації; стислість. Типові помилки при складанні анотацій: надлишковість, повтори, штампи, громіздкі словосполучення, складні конструкції, нечіткі визначення, невдалі вислови та ін. Етапи анотування наукового джерела. Модель довідково-рекомендаційної анотації наукового джерела: вступна частина (вихідні дані джерела), основна частина (перелік основних проблем та /або висновків тексту-джерела), заключна частина (актуальність і адресат джерела). Мовні стандарти для складання анотації.

Реферування наукового джерела. Реферативне читання наукових джерел за фахом. Основні функції реферату: інформаційна, пошукова. Об'єкти реферування: наукові статті, розділи з книг, патентні документи, депоновані рукописи.

Класифікація рефератів: за належністю до певної галузі знань, способом характеристики первинного документу, кількістю джерел реферування (монографічні, реферати - фрагменти, оглядові або зведені, групові; за формою викладу (текстові, табличні, ілюстровані або змішані); за обсягом або глибиною розгортання теми. Реферат та автореферат: подібність і відмінність. Етапи підготовки реферату. План-макет поаспектного аналізу документу при реферуванні. Вимоги до тексту реферату: конкретність, точність викладу думок автора, чіткість, лаконічність, дотримання стилю, обсяг. Основні способи реферативного викладу тексту: Мовні кліше для підготовки реферату наукового джерела. Редагування наукового тексту. Види редагування: вичитка; скорочення; обробка; переробка.

Тема 2.3. Мовне оформлення результатів наукової роботи / Language presentation of scientific work results / Sprachliche Gestaltung der Ergebnisse der wissenschaftlichen Arbeit.

Мова і стиль викладу у науковій роботі. Вибір теми. Принципи вибору теми. Визначення структури наукової роботи. Складання робочого плану. Шляхи наукового пошуку та аналізу обраної теми. Опрацювання літературних джерел. Прийоми роботи з науковим текстом. Бібліографічний опис. Робота з українськими ресурсами мережі Інтернет. Програма наукового дослідження та його понятійний апарат. Методи наукових досліджень. Створення тексту науково-дослідної роботи. Композиційна організація наукового тексту: розділ, параграф, шрифтове виділення, графічне оформлення.

План наукового тексту. Типи планів. Принципи складання плану наукового тексту: членування тексту на смислові блоки; визначення основної думки кожного виділеного смислового блоку; формулювання пунктів плану. Графічна культура оформлення плану. План розгорнутого змісту наукового тексту і його композиційні блоки: вступ, основна частина, висновки. План згорнутого (стислого) змісту наукового тексту і його композиційні блоки: заголовок, анотація, зміст.

Заголовок наукового тексту. Можливі варіанти заголовків (у вигляді питання, окличного, розповідного речення). Вимоги до заголовка: відповідність означеній проблемі, лаконічність, однозначність, конкретність. Номінативна, інформативна, експресивно-апелятивна функції заголовка. Узгодження назви і змісту розділів з темою дослідження. Змістова насиченість і змістова коректність наукової інформації в основній частині. Збереження концептуальної ідеї дослідження. Логіка переходів від одного параграфа до наступного. Стилистична одноманітність формулювань. Дотримання принципу авторської скромності. Перевірка «чорнового» варіанту тексту наукової роботи: уточнення, доповнення, редагування. Посилання як сукупність бібліографічних відомостей про цитовану працю. Роль посилань у тексті, їх кількість і потреба. Вимоги до посилань.

Цитування. Види цитат: цитати-тези або докази; цитати-аргументи. Загальні вимоги до цитування. Цитування з першоджерел. «Непряме» цитування. Типові помилки при цитуванні. «Некоректне цитування» з наукових джерел. Компіляція і плагіат. Мовні кліше при цитуванні наукових джерел. Умовні позначення. Скорочення. Оформлення прізвищ та ініціалів у науковому тексті та у списку використаних джерел.

Оформлення списку використаних джерел: у порядку появи посилань у тексті; в алфавітному порядку. Оформлення електронних джерел інформації.

Мовні недоліки наукових робіт. Лексичні помилки: змішування паронімів, мовленнєва недостатність і надмірність. Експресивно забарвлені слова в неекспресивному мовленні, немотивоване використання розмовних, просторічних слів, вульгаризмів, застарілих слів і неологізмів, неправильне вживання слів з переносним значенням. Помилки у вживанні фразеологічних зворотів, синонімів, неправильне використання запозиченої лексики. Граматичні помилки: помилки словотворення; в утворенні форм іменників, прикметників, займенників, дієслів.

Порушення принципу узгодження, керування, зв'язку між підметом і присудком. Помилки в побудові речень з дієприслівниковим зворотом, у реченнях з однорідними членами. Змішування прямої і непрямой мови. Причини мовних огріхів. «Екологія» наукової мови (О.Сербенська).

Тема 2.4. Наукова стаття як самостійний науковий твір / A scientific article as an independent scientific work / Wissenschaftlicher Artikel als selbstständige wissenschaftliche Arbeit

Різновиди апробації результатів наукового дослідження: наукова стаття, науковий виступ, монографія, навчальний посібник. Наукова стаття як один із видів наукових публікацій. Вимоги до змісту, форми, мови наукової статті. Основні компоненти наукової статті. Обсяг наукової статті. Види наукової статті: за змістом, читацьким призначенням, кількістю авторів. Методи написання статті: конструктивно-синтетичний; критико-аналітичний. Етапи роботи над науковою статтею. визначення мети написання статті. Підготовка першого варіанту статті на основі плану (тез). Відображення ключових слів назви в науковому тексті. Межі теми і обсяги наукової інформації у статті. План статті. Концептуальна інформація у вступі і у висновках. Аналіз наукового тексту. Критична оцінка результатів роботи. Компоненти вступу: постановка проблеми, її актуальність; науково-практичне значення того, що досліджуватиметься в основній частині, методи дослідження, джерельна база; аналіз останніх публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми і на які спирається автор; виділення питань, яким присвячується стаття; формулювання мети і завдання статті. Основні тези-відповіді на завдання статті. Визначення використовуваних у статті термінів. Основна частина статті: повне обґрунтування отриманих результатів. Висновки статті: узгодженість між назвою, метою, завданнями і висновками. Досягнення мети статті. Перспективи наступних розвідок з питань, що розглядаються. Самоконтроль виконаної роботи на змістовому, логічному, мовностилістичному рівнях. Цитування у статті. Мовні кліше в науковій статті: для передачі мотивації актуальності теми і важливості дослідження; розгляду історії та сучасного стану розробки питання в науковій літературі; формулювання мети і завдань, викладу суті дослідження. Лексико-граматичні конструкції для оформлення власного бачення проблеми. Мовні засоби для передачі впевненості, критики, незгоди, спростування, припущення. Мовні кліше для висновків, пропозицій. Мовні огріхи в науковій статті.

Тема 2.5. Науковий відгук і наукова рецензія / Scientific review and scientific commentary / Wissenschaftliche Rezension

Поява жанру відгуку в ХІХ – на початку ХХ ст. Види відгуків. Обсяг відгуку. Вимоги до відгуку-характеристики: оцінювання актуальності повноти і завершеності роботи, напрямів упровадження одержаних результатів, умінь студента працювати з науковою і довідковою літературою (в тому числі іноземною мовою), з електронними ресурсами; характеристика рівня розвитку дослідницьких навичок, ступеня самостійності, умінь організувати роботу над змістом структурних частин). Обґрунтування цінності отриманих результатів і висновків, їх відповідність поставленим цілям і завданням, оцінювання новизни практичної частини. Дотримання графіку виконання роботи і відповідальності виконавця, його організованості, підтвердження готовності виконаної роботи до захисту. Відгук-рецензія, його функції (інформувальна, оцінювальна, прагматична, рекламна). Основні тематичні блоки наукової рецензії: автор, уявний адресат, призначення, основні прийоми. Вибір об'єкта рецензування. Критерії оцінки до наукового твору. Етапи підготовки відгуку-рецензії. Визначення предмета наукового аналізу (доповідь, реферат, журнальна стаття, твір-есе, автореферат, дисертація тощо). Вимоги до відгуку-рецензії: повнота, глибина, всебічність розкриття теми; новизна та актуальність поставлених завдань і проблем (для певної галузі знань, розв'язання

практичних завдань тощо); коректність аргументації і системи доказів; достовірність результатів; переконливість висновків; творче використання наукової і методичної літератури з означеної проблеми; повнота списку використаних джерел; ступінь самостійності автора рецензованої роботи. Мова наукового тексту.

Культура цитування.

Роль діалогу (уявного) між рецензентом та автором твору, рецензентом і читачами. Автор рецензії як фахівець-аналітик чи полеміст. Вияв особистісних цінностей автора рецензії. Наукова коректність і доброзичливість рецензента. Виявлені недоліки та прорахунки в рецензованій роботі. Аргументування зауважень. Загальна оцінка роботи. Формулювання висновків з урахуванням виду і жанру рецензованого наукового джерела, його мети і поставлених автором завдань. Перевірка тексту рецензії на узгодженість між змістом і формою та на відповідність чинним мовним/мовленнєвим нормам. Редагування тексту рецензії. Мовні кліше для написання рецензії.

Змістовий модуль 3

Культура усної наукової комунікації

The culture of oral scientific communication

Kultur der mündlichen wissenschaftlichen Sprache

Тема 3.1. Виступ із науковим повідомленням / Presentation of a scientific report / Vortrag mit dem wissenschaftlichen Bericht

Риторика наукової мови – нова ідеологія наукового текстотворення та текстосприймання. Риторична організація наукових текстів. Усна наукова комунікація. Мовні відмінності усної і письмової форм наукового мовлення. Тема як предмет наукової розмови (доповіді, виступу).

Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, повідомлення, виступу. Основні структурні елементи виступу. Ілюстративний матеріал, сухі факти й цифри «вголос». Етапи підготовки наукового виступу. Іntenція, диспозиція, елокуція, меморія, акція, релаксація. Іntenція (винайдення). Формування задуму, визначення мотивації виступу. Тема, ідея, концепція виступу. Вимоги до назви теми виступу: лаконічність, зрозумілість, конкретність. Мета виступу. Збір, систематизація, критичне осмислення науково-довідкового друкованого й електронного матеріалу. Запис прочитаного. Вимоги до записів. Посилання на літературні джерела. Етапи виступу. Диспозиція (розташування). Обмірковування матеріалу, структурування його за різними видами читання (оглядовим, пошуковим, суцільним). Складання деталізованого плану виступу (вступу, основної частини, висновків). Композиція виступу: блоки, акумуляція деталей, акцентування суттєвих моментів. Визначення проблем дискусійного характеру. Добір фактичного матеріалу (в т. ч. можливих таблиць, діаграм, графіків, схем тощо) до кожного пункту розробленого плану. Прогнозування можливих запитань слухачів та відповідей під час обговорення виступу. Формулювання висновків. Обмірковування вступної частини наукового виступу. Елокуція (словесне оформлення думки). Редагування ключових слів, стилістичне оформлення виступу. Перевірка матеріалів виступу на відповідність основним вимогам; логіці викладу, точності інформації, чинним мовним/мовленнєвим нормам. Вибір мовних засобів. Мовні огріхи у виступі. Меморія (запам'ятовування). Підготовка виступу з опорою на текст. Опанування тексту риторично (необхідні паузи, модуляція голосу). Тренування виступу. Проведення хронометражу виступу. Внесення необхідних уточнень і виправлень у тексті виступу. Акція, або публічне виголошення промови. Психологічні і логічні паузи у виступі. Техніка мовлення, дихання, голос, дикція, темп, паузи, інтонація, наголос. Потенційна мова жестів. Використання власних голосових можливостей. Різноманітність тональних рисунків у виступі. Дотримання регламенту виступу.

Контакт з аудиторією. Міміка і жестикуляція. Недоліки в усному науковому мовленні: алогічність і алогізми в конструюванні тексту; невиправдані повтори, недостатньо або надлишково структурована інформація. Релаксація (ослаблення напруження), самоаналіз. Аналіз змістової і композиційної сторони виступу крізь призму спілкування з аудиторією, її сприйняття адресатом. Характер концентрації уваги, основні причини її ослаблення. Прийоми контакту з аудиторією. Аналіз відповідей на питання аудиторії. Спільне і відмінне в науковій статті і науковому виступі. Недоліки наукових виступів.

Тема 3.2. Мовленнєва поведінка в усній науковій дискусії, полеміці / Speech behaviour in oral scientific discussion and debate / Sprachliches Benehmen in der mündlichen wissenschaftlichen Diskussion, Polemik

Оратор і аудиторія. Мистецтво ефективної усної переконуючої комунікації. Монологічні (доповідь, повідомлення, виступ) та діалогічні (наукова бесіда, дискусія) жанри усного наукового мовлення. Наукові конференції, наукові дискусії, творчі диспути як засіб вияву культури наукової мови. Правила коректного ведення дискусії. Наукова полеміка. Коректні полемічні прийоми. Вербальні і невербальні засоби встановлення і підтримки контакту оратора з аудиторією. Емоційність і коректність виступу. Основні види аргументів. Суперечка як основа професійної дискусивно-полемічної мови. Роль «рецензента» на прес-конференції. Етикет публічного захисту наукової роботи. Мовна поведінка здобувача (виклад змісту, переконання опонентів, вираження згоди /незгоди, вдячності).

Тема 3.3. Презентація наукового виступу / Presentation of a scientific paper / Präsentation des wissenschaftlichen Vortrags

Комп'ютерний дискурс. Комп'ютерна презентація наукового виступу. Мета і ознаки електронної презентації наукового виступу: поліадресатність; варіативність. Підкреслення, виділення тексту кольором, великими буквами, шрифтами (курсивом, жирним, напівжирним, підкресленим), використання рисунків, фотографій, художніх ілюстрацій. Комунікативні стратегії: стратегія привернення уваги, стратегія інформування. Комунікативне завдання адресата при сприйнятті електронного тексту, розташованого в мережі Інтернет: перехід від пасивного до активного засвоєння наданої в тексті інформації. Інтерактивне спілкування з авторами наукових текстів.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Аудиторні заняття

4.1.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом, що визначається у силабусі навчальної дисципліни.

4.1.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

4.1.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

4.2. Самостійна робота студентів

4.2.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми.

4.2.2. Завдання для самостійної роботи студентів зазначаються в силабусі навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- традиційний усний виклад змісту теми;
- слайдова презентація.

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- ситуаційні завдання;
- побудова логічних схем;
- редагування фахових текстів;
- публічні виступи.

Поточний контроль знань з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне опитування на семінарських заняттях;
- 2) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 3) складання окремих видів документів за ситуаційними завданнями;
- 4) робота із словниками; опрацювання фахової термінології;
- 5) робота із фаховими науковими текстами: редагування, коректування словосполучень, речень, текстів;
- 6) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у першому семестрі у формі усного / письмового заліку, в другому семестрі – у формі екзамену.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

Рисунок 1. – Схема нарахування балів

6.2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

7. Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни

7.1. Основні джерела

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика : навч. посібник. Львів : Світ, 2001. 240 с.
2. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: навчальний посібник; за ред. О. Сербенської. Львів: Світ, 1994. 152 с.
3. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 434 с.
4. Бахов І.С. English for Post-Graduate Students. Англійська мова для аспірантів і здобувачів: навчальний посібник. Київ: МАУП, 2008.
5. Віт Н.П., Румянцева О.А. Презентація наукового дослідження у форматі Power Point: метод. рек. до навчальної дисципліни «Академічне письмо іноземною мовою (англійською)» для здобувачів третього рівня вищої освіти. Одеса: ОНУ, 2021. 24 с.
6. Гарбар І. В., Гарбар А. І. Культура мовлення: навчальний посібник. Миколаїв: НУК, 2023. 228 с.
7. Гарбар І.В., Петрович Л.І., Гарбар А.І. Довідник зі слововживання. Миколаїв: НУК, 2021. 76 с.
8. Горошкіна О. М., Шутова Л. І. Науковий текст: особливості мови та стилю : навчально-методичний посібник. Луганськ : Світанок, 2013. 138 с.
9. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. 108 с.
10. Гриценко Т. Б. Етика ділового спілкування : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2007. 344 с.
11. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2004. 576 с.
12. Колоїз Ж. В. Українська наукова мова. Кривий Ріг : КДПУ, 2017. 135 с.
13. Кравець Л.І. Культура української фахової мови: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2007. 360 с.
14. Кузнецова Г. П., Корчова О. М., Кухарчук І. О., Холяк І. В. Культура мовлення та риторика : навчальний посібник. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 324 с.
15. Культура фахового мовлення: навч. посібник / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці : Книги-XXI, 2005. 527 с.
16. Мацько Л. І., Денищак Г. О. Українська наукова мова (теорія і практика): навчальний посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2011. 272 с.
17. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
18. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 627 с.
19. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
20. Семенов О. Українська культуромовна особистість учителя (шляхи її формування в системі професійної підготовки): монографія. Київ: Педагогічна думка, 2007. 278 с.
21. Терещенко В. М., Панченко А. О. Методика реалізації Українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти. Харків : Соняшник, 2019. 256 с.
22. Типологія помилок у науковому тексті : зб. наук. пр. / відп. ред. Т. В. Симоненко. Черкаси : Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2011. 118 с.
23. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. Потебні; Інститут української мови. Київ : Наук. думка, 2019. 392 с.

24. Ярема С. На теми української наукової мови. Львів: НТШ, 2002. 44 с.
31. Deutsch am Arbeitsplatz/Joachim Becker, Matthias Merkelbach. Berlin: Cornelsen. 2016. 248 S.
25. Edward de Chazal & Sam McCarter. Oxford EAP / A course in English for Academic Purposes. Upper-intermediate/B2, Oxford University Press, 2015. 239 p.
26. English for Academics/ A communication skills course for tutors, lecturers and PhD students. Book 1. Cambridge University Press & British Council, 2014. 175 p.
27. English for Academics/ A communication skills course for tutors, lecturers and PhD students. Book 2. Cambridge University Press & British Council, 2015. 171 p.
28. Freyhoff D., Beketova O., Yzermann N. Wirtschaftssprache Deutsch. Lehr- und Arbeitsbuch, Nova knyha, 2001. 168 S.
29. Guenther Schade. Einführung in die deutsche Sprache der Wissenschaften. Ein Lehrbuch für Ausländer. Berlin, Erich Schmidt Verlag, 2002, 319 S.
30. Hering A., Matussek M. Geschäftskommunikation. Max Huber Verlag, 2000. 240 S.
31. Hogue A. First Steps in Academic Writing (The Longman Academic Writing Series) / A. Hogue. UK: Pearson & Longman, 2008. 229 p.
32. Michael McCarthy & Felicity O'Dell. Academic Vocabulary in Use. Cambridge University Press, 2019. 144 p.
33. Wallwork A. English for Academic Research: Vocabulary Exercises. 2nd printing. Springer, 2016. 203 p.
34. Wallwork A. English for Writing Research Papers. NY: Springer Science Business Media, LLC, 2011. 349 p.

7.2. Допоміжні джерела

1. Experimental verification of the efficiency of using interactive technology tools in the humanitarian, professional and practical training of international economists / L. Maksymchuk, N. Sobol, N. Bidasiuk, K. Oleksandrenko, O. Pavlyk. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2019. Vol. 11, no. 4. P. 147–163. (Web of Science)
2. Mudrakov V., Pavlyk O., Dudchenko V., Napchenko O. Ukrainian Orthodox: national identification of churches during the Russian-Ukrainian war. *Analele Universitatii Bucuresti*. 2022. Vol. XXIV, issue 2. (Web of Science, Scopus)
3. Nahorna O. The role of cyber neologisms in modern English-language Internet discourse. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. №37. С. 171–176.
4. Nahorna O., Nahornyi Ya. Political Neologisms in Modern English: Pedagogical Approaches to Contemporary Word Formation in ESL/EFL Classrooms. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. №2 (32). С. 717–728.
5. Tamozka, I., Podolianchuk O., Ilchenko, I., Luhova, D., Snikhovska, I. Pragmatics and linguistic communication: the study of language use in real communicative situations, including linguistic politeness, convergence, and mutual understanding. *Стаття AD ALTA JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH*. VOL 13. ISS.2.PP. 99-104. SP.ISS.51.2023 (https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130236/papers/A_17.pdf).
6. Tarnavska T., Glushanytsia N., Akilli E., Nahorna O., Kostenko D. Professionally Significant Personality Traits and Soft Power Skills Development in ESP Teaching. *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on CALL*, 2023, (9), P. 202–218.
7. Белова К. В. та ін. Наукова комунікація як складник фахової діяльності : метод. вказівки до практ. занять та самостійної роботи з дисципліни «Українська мова» для курсантів та студентів 1-го курсу техн. спец. / уклад.: К. В. Белова [та ін.]. Харків : ХНТУСГ «Харківський політехн. ін-т», 2020. 30 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47443>
8. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.

9. Бойко Д. О. Актуальні проблеми перекладу наукових текстів українською мовою. Сучасна філологія: теорія та практика : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ : Нац. акад. СБУ, 2021. С. 303–305.
10. Вазинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
11. Вакуленко М. О. Синтез дескриптивного та прескриптивного підходів у сучасній кодифікації українського наукового термінологічного словника : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.21 – структурна, прикладна та математична лінгвістика. М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2020. 33 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/28340>
12. Гарбар І.В. Найтипівіші лексичні помилки у фаховому мовленні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2021. № 51. том 1. С. 27–30.
13. Голуб Н.Б. Риторика у вищій школі: монографія. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
14. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Вид. друге, істотно доповнене. Київ : КММ, 2019. 208 с.
15. Гуменяк В. О. Поняття «стиль» і «дискурс» в інтерпретаційних парадигмах сучасної лінгвістичної думки. *Лінгвістичні дослідження*, 2020, № 52. С. 148–159.
16. Дзекун Ю. О., Павлик О. Б., Синьо В. В. Літературний переклад як інструмент міжкультурної взаємодії (на прикладі творів німецької літератури). *Вісник науки та освіти. Серія: філологія, культура і мистецтво, педагогіка, історія та археологія, соціологія.* 2025. № 4 (34). С. 404–418.
17. Євтушенко І. П. Науковий стиль української мови. Київ : Либідь, 2020. 256 с.
18. Клещова О.Є. Культура мови, культура мовлення та правописні норми: лінгвістична вікторина. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія.* 2021. № 51. том 1. С. 54–58.
19. Коваль Т. В., Цюх Л. Й. Структурна класифікація термінів українських наукових текстів у галузі комп'ютерної лінгвістики: якісні та кількісні характеристики. *Розвиток філології та лінгвістики на сучасному історичному етапі : матеріали II науково-практичної конференції (Одеса, 11–12 грудня 2020 р.).* Одеса, 2020. С. 43–47. URL: 40dec2020.pdf (molodyvcheny.ua)
20. Колоз Ж. Основи академічного письма : практикум. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3236>
21. Культура мовлення вчителя-словесника. Луганськ: Навчальна книга, 2007. 111 с.
22. Мех Н. О. Жанросфера сучасної української наукової комунікації. *Мова і міжкультурна комунікація*, 2019. Вип. 1. С. 64–73. URL: <http://www.journal.puet.edu.ua/index.php/mmk/article/view/1204>
23. Мудраков В., Павлик О., Лютко Н. «Людяне» та «ідеологічне»: до осмислення російсько-української війни в категоріях ідентичності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2023. № 2. С. 106–114.
24. Нагорна О. О. Мова як інструмент маніпуляції: стилістичний аналіз використання лексики у політичному й діловому дискурсі. *Закарпатські філологічні студії.* 2023. № 32 (2). С. 64–68.
25. Нагорна О. О. Функціонально-стилістичні особливості юридичного, ділового та політичного дискурсів. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія.* 2023. № 4 (9). С. 19–23.
26. Нагорна О. Розвиток неологізмів в англійській цифровій комунікації. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки».* 2024, №4. С.59–65.
27. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.

28. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми й термінологія і мовна практика фахівців : монографія. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
29. Павлик О. Б. Когнітивні процеси в перекладі. Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. Хмельницький : ХНУ, 2020. Вип. 21, ч. 2. С. 56–64.
30. Павлик О. Б. Поняття конверсії у сучасній німецькій мові. Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. / редкол. Ю. Бойко. Хмельницький : ХНУ, 2019. Вип. 15. С. 58–62.
31. Павлик О. Б. Прагматичні аспекти в перекладі. Актуальні проблеми гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка. Дрогобич, 2020. Вип. 31. С. 191–197.
32. Павлик О. Б. Стилїстичне значення мовних одиниць. Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. Хмельницький : ХНУ, 2020. Вип. 19. С. 39–42.
33. Павлик О. Б., Соболев Н. М. Використання стилїстичних трансформацій у перекладі рекламних слоганів. Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. наук. пр. / редкол. Ю. Бойко. Хмельницький : ХНУ, 2020. С. 75–78.
34. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна, С. О. Караман та ін. ; за ред. О. А. Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.
35. Петрова Т. О. Українська термінографічна критика: від витоків до сучасності. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки. Київ : Міленіум, 2018. Вип. 292. С. 208–217. URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/jsui/handle/123456789/8073>
36. Подолянчук О. В. Вживання слів «мати / бути» в текстах документів. Міжкультурні комунікації в галузі освіти : тези щорічної звітної конференції ХУУПу (19 березня 2021 р.). Хмельницький, 2021.
37. Подолянчук О. В. Вплив соціальних мереж на комунікативну компетенцію студентів. Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (18 травня 2023 р.). Хмельницький, 2023.
38. Подолянчук О. В. Фемінітиви в контексті сучасних викликів. Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави : збірник тез XXIX щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів (Хмельницький, 27 березня 2025 р.). Хмельницький, 2025. С. 182.
39. Подолянчук О. Грамотність як запорука успіху студента та інвестиції в його майбутнє. Збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації» (Хмельницький, 21–22 січня 2022 р.). Хмельницький, 2022. С. 196–197.
40. Подолянчук О. Мовна, мовленнєва, комунікативна компетенції студентів в умовах воєнного часу: виклики сьогодення. Вісник Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника. № 65. 2024. С. 37–42. <https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/23036/1/2024.65.4.podolianchuk.pdf>
41. Подолянчук О. Типові лексичні помилки як негативний фактор ефективної комунікативної діяльності фахівців у сфері туризму та соціального забезпечення. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острого : Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 23(91). С. 28–31.
42. Подолянчук О., Кузь В. Використання конструкцій «виключно», «лише», «в результаті» та «внаслідок» у законодавчій базі України: семантико-стилістичний і хронологічний аналіз. Наукові перспективи. 2025. № 12. С. 497–506. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12\(66\)-497-505](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12(66)-497-505)

43. Подоляничук О., Кузь В. Фемінітиви в текстах документів. Вісник Прикарпатського нац.ун-ту імені В.Стефаника. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2024. №67. С.42-48.
44. Ревуцька С. К. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо». Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018. 81 с. URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/edprint/1379>
45. Стратулат Н. В., Яслик В. І. Нормативність як основний аспект наукового мовлення. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Том 31(70). № 4. Ч. 1. С. 125–130. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-1/23>
46. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посібник. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.
47. Терещенко Л. Я., Гомон А. М., Сухоруков В. А. Українська мова. Науковий стиль : навч. посіб. для студентів-іноземців технічних спеціальностей. Харків : НТУ «ХП», 2021. 146 с.
48. Тимкова В. А. Культура наукової української мови у професійному становленні фахівця. Наукові записки. Серія: Філологія (мовознавство). ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2020. Вип. 30. С. 41–53.
49. Черниш О. В. Академічне письмо: теорія і практика. Львів : Видавництво ЛНУ, 2021. 312 с.
50. Ярошенко Т., Чуканова С., Ярошенко О. Наукова комунікація в цифрову епоху. Київ : ВД КМА, 2024. 464 с.
51. Яхонтова Т.В. Основи англomовного наукового письма: навчальний посібник для студентів, аспірантів і науковців. Вид. 2-ге. Львів: ПАІС, 2003. 220 с.

Інформаційні ресурси

1. Наукова періодика України: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Сайт Українського мовно-інформаційного фонду: <http://www.ulif.org.ua>
3. Українська мова в Інтернеті: <http://www.nowamowa.com.ua>
4. Культура мови: <http://www.kultura-mowy.wikidot.com>
- 1.<http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
- 2.<http://chak-chy-pravylny-my-hovorymo.wikidot.com/>
- 3.<http://kultura-movy.wikidot.com/>
- 4.<http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
- 5.<http://www.madslinger.com/mova/pravopys-2007/>
- 6.<http://nepravlyno-pravylny.wikidot.com/>
- 7.<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>
- 8.<http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/http://sunsite.berkelev.edu/Libweb/>
- 9.[http://www.texshare.edu/TexShareServices/Professional / digital. html](http://www.texshare.edu/TexShareServices/Professional/digital.html)
- <http://eubasics.allmansland.com/>
- 10.Європейський Союз
<http://europa.eu.int/> документи, угоди, постанови, рекомендації Європейського Союзу та Ради Європи
11. <http://gun.com/wic/wisc/index.html> міжнародні та національні мережі
12. <http://www.mediainfo.com/emedial/> сторінка MediaLinks, що пропонує посилання до безлічі видань
13. http://Ayww.N24.de/Nachrichten_24
14. http://www.dwelle.de/Deutsche_Welle

ОНОВЛЕНО:

Доцентка кафедри мовознавства,
кандидатка філологічних наук, доцентка
23 жовтня 2025 року

_____ Ольга ПОДОЛЯНЧУК

Доцентка кафедри мовознавства,
кандидатка педагогічних наук, доцентка
23 жовтня 2025 року

_____ Ольга ПАВЛИК

Завідувачка кафедри мовознавства,
докторка пед.наук, професорка
23 жовтня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри кафедри мовознавства
23 жовтня 2025 року, протокол № 3.

Завідувачка кафедри мовознавства,
докторка пед.наук, професорка
23 жовтня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА